

PROGRAM
WYCHOWAWCZO - PROFILAKTYCZNY
ZESPOŁU SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH NR 14 W GLIWICACH

GLIWICE 2020 r.

Przy opracowaniu Programu Wychowawczo - Profilaktycznego Szkoły uwzględniono obowiązujące akty prawne, w szczególności:

1. Konwencja o Prawach Dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z 20 listopada 1989 r.(Dz.U.z 1991 r. nr 120, poz.526)
2. Ustawa z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 59) - art. 26, art. 84 ust. 2 pkt 1 i ust. 3.
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 czerwca 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół.
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealne.
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. z 2015 r. poz. 1249).
6. Rozporządzenie MEN z 22 sierpnia 2018r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii.
7. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 stycznia 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. z 2018r. poz.214).
8. Ustawa z 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 783).
9. Ustawa o zmianie ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych z 22 lipca 2016 r. (Dz.U.z 2016 r.,poz. 1331)
10. Priorytety Ministra Edukacji Narodowej na rok 2020/2021.
11. Statut Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 14 w Gliwicach.

Priorytety Programu w roku szkolnym 2020/2021 wynikają z koncepcji pracy i funkcjonowania ZSO nr 14 w Gliwicach i Priorytetów MEN, określających podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa. W roku szkolnym 2020/2021 należą do nich:

1. Wdrażanie nowej podstawy programowej w szkołach ponadpodstawowych ze szczególnym uwzględnieniem edukacji przyrodniczej i matematycznej. Rozwijanie samodzielności, innowacyjności i kreatywności uczniów.
2. Zapewnienie wysokiej jakości kształcenia oraz wsparcia psychologiczno – pedagogicznego wszystkim uczniom z uwzględnieniem zróżnicowania ich potrzeb rozwojowych i edukacyjnych.
3. Wykorzystanie w procesach edukacyjnych narzędzi i zasobów cyfrowych oraz metod kształcenia na odległość. Bezpieczne i efektywne korzystanie z technologii cyfrowych.
4. Działania wychowawcze szkoły. Wychowanie do wartości, kształtowanie postaw i respektowanie norm społecznych.

WSTĘP

Szkolny program wychowawczo-profilaktyczny realizowany w ZSO nr 14 w Gliwicach opiera się na hierarchii wartości przyjętej przez radę pedagogiczną, radę rodziców, samorząd uczniowski wynikających z przyjętej w szkole koncepcji pracy.

Treści szkolnego programu wychowawczo-profilaktycznego są spójne ze statutem szkoły i wewnątrzszkolnym systemem oceniania.

Istotą działań wychowawczych i profilaktycznych szkoły jest współpraca całej społeczności szkolnej oparta na założeniu, że wychowanie jest zadaniem realizowanym w rodzinie i w szkole, która w swojej działalności musi uwzględniać zarówno wolę rodziców, jak i priorytety edukacyjne państwa. Rolą szkoły, oprócz jej funkcji dydaktycznej, jest dbałość o wszechstronny rozwój każdego z uczniów oraz wspomaganie wychowawczej funkcji rodziny.

Wychowanie - wspieranie uczniów w osiągnięciu pełnej dojrzałości w podstawowych sferach: fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej.

Profilaktyka - proces wspomaganie człowieka w radzeniu sobie z trudnościami zagrażającymi prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu, a także ograniczenie i likwidowanie czynników blokujących i zaburzających zdrowe życie.

Program wychowawczo-profilaktyczny szkoły tworzy spójną całość ze szkolnym zestawem programów nauczania i uwzględnia wymagania opisane w podstawie programowej.

Szkolny program wychowawczo-profilaktyczny określa sposób realizacji celów kształcenia oraz zadań wychowawczych zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, uwzględniając kierunki i formy oddziaływań wychowawczych, których uzupełnieniem są działania profilaktyczne skierowane do uczniów, rodziców i nauczycieli.

Podstawowym celem realizacji szkolnego programu wychowawczo-profilaktycznego jest wspieranie dzieci i młodzieży w rozwoju oraz zapobieganie zachowaniom problemowym, ryzykownym.

Podstawowe zasady realizacji szkolnego programu wychowawczo-profilaktycznego obejmują:

- powszechną znajomość założeń programu – przez uczniów, rodziców i wszystkich pracowników szkoły,
- zaangażowanie wszystkich podmiotów szkolnej społeczności i współpracę w realizacji zadań określonych w programie,
- respektowanie praw wszystkich członków szkolnej społeczności oraz kompetencji organów szkoły (dyrektor, rada rodziców, samorząd uczniowski),
- współdziałanie ze środowiskiem zewnętrznym szkoły (np. udział organizacji i stowarzyszeń wspierających działalność wychowawczą i profilaktyczną szkoły),
- współodpowiedzialność za efekty realizacji programu.

I. DIAGNOZA SYTUACJI WYCHOWAWCZEJ (w załączniku)

II. MISJA I WIZJA SZKOŁY

MISJA SZKOŁY

“Pomóżmy dzieciom, by każdy z nich stał się tym, kim stać się może „(Janusz Korczak).

Jesteśmy po to, aby:

- a) stwarzać uczniom optymalne warunki do rozwoju intelektualnego, emocjonalnego i fizycznego w bezpiecznym i przyjaznym środowisku,
- b) dostarczać uczniowi różnorodną ofertę edukacyjną wspierającą jego rozwój,
- c) nauczyć młodego człowieka myślenia, uczenia się, a przede wszystkim „polubienia wiedzy”,
- d) pomagać odkrywać, że normy i wartości są drogą do realizacji celów, sukcesu, marzeń,
- e) wyzwać kreatywność, pomysłowość, twórczość,
- f) przygotować do dorosłości, życia w społeczeństwie informacyjnym, europejskim poprzez wykorzystanie narzędzi TIK, naukę języka obcego,
- g) przekazać historię, tradycje Polski i małej ojczyzny, wpajać patriotyzm,
- h) włączyć aktywnie rodziców, społeczność lokalną w pracę nad rozwojem u uczniów umiejętności, a przede wszystkim komunikowania się.

WIZJA SZKOŁY

1. ZSO nr 14 jest szkołą bezpieczną, przyjazną, uczącą się.

- a) Panuje tu klimat sprzyjający twórczej pracy uczniów i nauczycieli.

- b) Uwzględniamy potrzeby i możliwości uczniów, rozwijamy uzdolnienia i zainteresowania wychowanków.
- c) Uczeń chce i potrafi się uczyć.
- d) „Normy i wartości są kluczem do przyszłości” to nasze hasło przewodnie.
- e) Zapewniamy opiekę i pomoc. Rozpoznajemy potrzeby i problemy uczniów. Działamy aktywnie i skutecznie.
- f) Stosuje się tu różnorodne metody i formy nauczania, TIK – środowisko sprzyjające uczeniu się.
- g) Kluczowe kompetencje są ciągle doskonalone.
- h) Rozwijamy kreatywność, umiejętność korzystania ze zdobytej wiedzy.
- i) Umożliwiamy osiągnięcie przez uczniów sukcesów w różnych dziedzinach.
- j) Nasi uczniowie szanują innych, są odpowiedzialni i świadomie podejmują decyzje w szybko zmieniającej się rzeczywistości.
- k) Promujemy zdrowy styl życia.
- l) Uczymy demokracji. Rozwijamy samorządność.
- m) Uczniowie respektują prawa szkolne.
- n) Mamy swoje tradycje. Pamiętamy o przeszłości. Pielęgnowujemy i rozwijamy dziedzictwo kulturowe w regionie.
- o) Działa wolontariat.
- p) Realizujemy Europejski plan rozwoju.

III. MODEL ABSOLWENTA

1. Absolwent szkoły podstawowej to młody obywatel, który zna historię, kulturę oraz tradycje swojego regionu i narodu. Absolwent szkoły podstawowej to człowiek:
  - a) umiejący rzetelnie pracować indywidualnie i w zespole,
  - b) twórczo myślący,

- c) umiejący skutecznie się porozumiewać,
- d) umiejący stale się uczyć i doskonalić,
- e) umiejący planować swoją pracę i ją organizować.
- f) Absolwent szkoły podstawowej to człowiek tolerancyjny, dbający o bezpieczeństwo własne i innych, aktywny, ciekawy świata, uczciwy i prawy, kulturalny, obowiązkowy, samodzielny, promujący zdrowy styl życia.

Absolwent szkoły podstawowej to człowiek wolny, zdolny do dokonywania właściwych wyborów, życzliwie nastawiony do świata i ludzi.

IV. CELE OGÓLNE

Działalność wychowawcza w szkole i placówce polega na prowadzeniu działań z zakresu promocji zdrowia oraz wspomaganie ucznia i wychowanka w jego rozwoju ukierunkowanym na osiągnięcie pełnej dojrzałości w sferze:

- **fizycznej** - prowadzenie zdrowego stylu życia i podejmowanie zachowań prozdrowotnych,
- **psychicznej** (w tym m.in. **emocjonalnej i intelektualnej**) - zbudowanie równowagi i harmonii psychicznej, ukształtowanie postaw sprzyjających wzmocnieniu zdrowia własnego i innych ludzi, kształtowanie środowiska sprzyjającego rozwojowi zdrowia, osiągnięcie właściwego stosunku do świata, poczucia siły, chęci do życia i witalności,
- **społecznej** - kształtowanie postawy otwartości w życiu społecznym, opartej na umiejętności samodzielnej analizy wzorów i norm społecznych oraz ćwiczeniu umiejętności wypełniania ról społecznych,
- **duchowej** - posiadanie konstruktywnego systemu wartości oraz poczucia sensu życia i istnienia człowieka.

Działalność wychowawcza obejmuje w szczególności:

- 1) współdziałanie całej społeczności szkoły na rzecz kształtowania u uczniów wiedzy, umiejętności i postaw określonych w sylwetce absolwenta,
- 2) kształtowanie hierarchii systemu wartości, w którym zdrowie i odpowiedzialność za własny rozwój należą do jednych z najważniejszych wartości w życiu, a decyzje w tym zakresie podejmowane są w poczuciu odpowiedzialności za siebie i innych,
- 3) współpracę z rodzicami lub opiekunami uczniów w celu budowania spójnego systemu wartości oraz kształtowania postaw prozdrowotnych i promowania zdrowego stylu życia oraz zachowań proekologicznych,
- 4) wzmacnianie wśród uczniów i wychowanków więzi ze szkołą oraz społecznością lokalną,
- 5) kształtowanie przyjaznego klimatu w szkole lub placówce, budowanie prawidłowych relacji rówieśniczych oraz relacji uczniów i nauczycieli, wychowanków i wychowawców, a także nauczycieli, wychowawców i rodziców lub opiekunów, w tym wzmacnianie więzi z rówieśnikami oraz nauczycielami i wychowawcami,
- 6) doskonalenie umiejętności nauczycieli i wychowawców w zakresie budowania podmiotowych relacji z uczniami oraz ich rodzicami lub opiekunami oraz warsztatowej pracy z grupą uczniów,
- 7) wzmacnianie kompetencji wychowawczych nauczycieli i wychowawców oraz rodziców lub opiekunów,
- 8) kształtowanie u uczniów postaw prospołecznych, w tym poprzez możliwość udziału w działaniach z zakresu wolontariatu, sprzyjających aktywnemu uczestnictwu uczniów w życiu społecznym,
- 9) przygotowanie uczniów do aktywnego uczestnictwa w kulturze i sztuce narodowej i światowej,
- 10) wspieranie edukacji rówieśniczej i programów rówieśniczych mających na celu modelowanie postaw prozdrowotnych i prospołecznych.

psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych skierowanych do uczniów oraz ich rodziców lub opiekunów, a także nauczycieli i wychowawców oraz innych pracowników szkoły.

11) kształtowanie u uczniów postaw prospołecznych, w tym przez możliwość udziału w działaniach z zakresu wolontariatu, sprzyjających aktywnemu uczestnictwu w życiu społecznym.

Działalność edukacyjna obejmuje w szczególności:

1) poszerzenie wiedzy rodziców lub opiekunów, nauczycieli i wychowawców na temat prawidłowości rozwoju i zaburzeń zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, rozpoznawania wczesnych objawów używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych, a także suplementów diet i leków w celach innych niż medyczne oraz postępowania w tego typu przypadkach,

2) rozwijanie i wzmacnianie umiejętności psychologicznych i społecznych uczniów,

3) kształtowanie u uczniów umiejętności życiowych, w szczególności samokontroli, radzenia sobie ze stresem, rozpoznawania i wyrażania własnych emocji,

4) kształtowanie krytycznego myślenia i wspomaganie uczniów i wychowanków w konstruktywnym podejmowaniu decyzji w sytuacjach trudnych, zagrażających prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu,

5) prowadzenie wewnątrzszkolnego doskonalenia kompetencji nauczycieli i wychowawców w zakresie rozpoznawania wczesnych objawów używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych, oraz podejmowania szkolnej interwencji profilaktycznej,

6) doskonalenie kompetencji nauczycieli i wychowawców w zakresie profilaktyki używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych, norm rozwojowych i zaburzeń zdrowia psychicznego wieku rozwojowego.

Działalność informacyjna w szkole polega na dostarczaniu rzetelnych i aktualnych informacji, dostosowanych do wieku oraz możliwości psychofizycznych odbiorców, na temat zagrożeń i rozwiązywania problemów związanych z używaniem środków odurzających, substancji

Działalność informacyjna obejmuje w szczególności:

- 1) dostarczenie aktualnych informacji nauczycielom, wychowawcom i rodzicom lub opiekunom na temat skutecznych sposobów prowadzenia działań wychowawczych i profilaktycznych związanych z przeciwdziałaniem używaniu środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych i innych zagrożeń cywilizacyjnych,
- 2) udostępnienie informacji o ofercie pomocy specjalistycznej dla uczniów i wychowanków, ich rodziców lub opiekunów w przypadku używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych,
- 3) przekazanie informacji uczniom i wychowankom, ich rodzicom lub opiekunom oraz nauczycielom i wychowawcom na temat konsekwencji prawnych związanych z naruszeniem przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- 4) informowanie uczniów i wychowanków oraz ich rodziców lub opiekunów o obowiązujących procedurach postępowania nauczycieli i wychowawców oraz o metodach współpracy szkół i placówek z Policją w sytuacjach zagrożenia narkomanią.

Działalność profilaktyczna obejmuje:

- 1) wspieranie wszystkich uczniów i wychowanków w prawidłowym rozwoju i zdrowym stylu życia oraz podejmowanie działań, których celem jest ograniczanie zachowań ryzykownych niezależnie od poziomu ryzyka używania przez nich środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych,
- 2) wspieranie uczniów i wychowanków, którzy ze względu na swoją sytuację rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są w wyższym stopniu narażeni na ryzyko zachowań ryzykownych,
- 3) wspieranie uczniów i wychowanków, u których rozpoznano wczesne objawy używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych lub występowania innych zachowań ryzykownych, które nie zostały zdiagnozowane jako zaburzenia lub choroby wymagające leczenia.

Działania te obejmują w szczególności:

- 1) realizowanie wśród uczniów i wychowanków oraz ich rodziców lub opiekunów dostosowanych do potrzeb indywidualnych i grupowych programów zalecanych w ramach Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego, o którym mowa w Krajowym Programie Przeciwdziałania Narkomanii.
- 2) przygotowanie oferty zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, jako alternatywnej pozytywnej formy działalności zaspakajającej ważne potrzeby, w szczególności potrzebę podniesienia samooceny, sukcesu, przynależności i satysfakcji życiowej,
- 3) kształtowanie i wzmacnianie norm przeciwnych używaniu środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych przez uczniów, a także norm przeciwnych podejmowaniu innych zachowań ryzykownych,
- 4) doskonalenie zawodowe nauczycieli i wychowawców w zakresie realizacji szkolnej interwencji profilaktycznej w przypadku podejmowania przez uczniów i wychowanków zachowań ryzykownych,
- 5) włączanie, w razie potrzeby, w indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny, o którym mowa w art. 71b ust. 1b ustawy o systemie oświaty, działań z zakresu przeciwdziałania używaniu środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych, np. dopalaczy.

W bieżącym roku szkolnym najważniejsze działania w pracy wychowawczej są ukierunkowane na:

- wspomaganie rozwoju ucznia w sferze emocjonalnej, społecznej i twórczej,
- przekazywanie historii, tradycji Polski i małej ojczyzny, wpajanie patriotyzmu,
- przygotowanie uczniów do prawidłowego funkcjonowania w grupie społecznej (szkole, klasie),
- wzbudzanie poczucia przynależności do grupy,
- rozbudzanie poczucia własnej wartości, wiary we własne siły i możliwości,
- budowanie poczucia tożsamości regionalnej i narodowej,

- przeciwdziałanie przemocy, agresji i uzależnieniom,
- przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych w tym uzależnień,
- troska o szeroko pojęte bezpieczeństwo podopiecznych, nauczycieli i rodziców i zdrowy styl życia,
- dbałość o wysoki poziom kultury osobistej
- przygotowanie do świadomego korzystania z technologii informatycznej i wybranych zdobyczy technologicznych

Zadania profilaktyczne programu to:

- zapoznanie z normami zachowania obowiązującymi w szkole,
- znajomość zasad ruchu drogowego – bezpieczeństwo w drodze do szkoły,
- promowanie zdrowego stylu życia,
- kształtowanie nawyków prozdrowotnych,
- rozpoznawanie sytuacji i zachowań ryzykownych, w tym korzystanie ze środków psychoaktywnych (lekarstw bez wskazań lekarskich, papierosów, e- papierosów, alkoholu i narkotyków),
- eliminowanie z życia szkolnego agresji i przemocy rówieśniczej oraz wulgaryzmów,
- minimalizowanie niebezpieczeństw związanych z nadużywaniem komputera, Internetu, telefonów komórkowych i telewizji,
- wzmacnianie poczucia własnej wartości uczniów, podkreślanie pozytywnych doświadczeń życiowych, pomagających młodym ludziom ukształtować pozytywną tożsamość,
- uczenie sposobów wyrażania własnych emocji i radzenia sobie ze stresem.

V. UROCZYSTOŚCI SZKOLNE W ROKU SZKOLNYM 2020/21 (szczegóły znajdują się w harmonogramie imprez szkolnych)

- uroczyste rozpoczęcie roku szkolnego
- ślubowanie klas pierwszych
- Obchody Dnia Edukacji Narodowej
- Obchody Narodowego Święta Niepodległości
- mikołajki klasowe
- szkolne spotkania opłatkowe
- jasełka
- szkolne walentynki
- pierwszy dzień wiosny
- Dzień sprzątanía świata,
- Święto Patrona Szkoły
- szkolne obchody rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja ,
- Dzień bezpiecznego Internetu
- Dzień Sportu
- zakończenie roku szkolnego

VI. SZCZEGÓŁOWE CELE WYCHOWAWCZE DO REALIZACJI W ROKU SZKOLNYM 2020/2021

OBSZAR ROZWOJU INTELEKTUALNEGO

- Rozpoznanie i rozwijanie możliwości, uzdolnień i zainteresowań uczniów.
- Udział uczniów w zajęciach pozalekcyjnych.
- Wszyscy uczniowie wymagający wsparcia uzyskają pomoc w odpowiedniej formie.
- Poprawa frekwencji uczniów na zajęciach lekcyjnych.

OBSZAR ROZWOJU SPOŁECZNEGO:

- Integracja zespołów klasowych.
- Rozumienie i respektowanie obowiązujących norm.
- Rozwijanie postaw prospołecznych i działań w zakresie wolontariatu.

OBSZAR ROZWOJU FIZYCZNEGO

- Kształtowanie umiejętności podejmowania i realizacji zachowań prozdrowotnych.
- Wszyscy wychowawcy oraz pielęgniarka szkolna prowadzą zajęcia sprzyjające kształtowaniu postaw prozdrowotnych.
- Uczniowie są świadomi zależności pomiędzy odpowiednim stylem życia a zdrowiem.

OBSZAR ROZWOJU EMOCJONALNEGO

- Kształtowanie pozytywnego obrazu własnej osoby.
- Uczniowie potrafią wskazać swoje mocne i słabe strony.
- Uczniowie potrafią wskazać konstruktywne sposoby rozwijania swoich predyspozycji i pokonywania potencjalnych trudności.

OBSZAR ROZWOJU DUCHOWEGO

- Upowszechnienie wiedzy na temat obowiązujących w szkole norm i wartości.
- Poprawa relacji pomiędzy pracownikami szkoły i uczniami. Uczniowie w swoich zachowaniach kierują się normami wynikającymi z przyjętych w szkole wartości.

VII. STRUKTURA ODDZIAŁYWAŃ WYCHOWAWCZYCH

1. Dyrektor szkoły:

- stwarza warunki dla realizacji procesu wychowawczego w szkole,
- sprawuje opiekę nad uczniami oraz stwarza warunki harmonijnego rozwoju psychofizycznego poprzez aktywne działania prozdrowotne, dba o prawidłowy poziom pracy wychowawczej i opiekuńczej szkoły,
- inspiruje nauczycieli do poprawy istniejących lub wdrożenia nowych rozwiązań w procesie kształcenia, przy zastosowaniu innowacyjnych działań programowych, organizacyjnych lub metodycznych, których celem jest rozwijanie kompetencji uczniów,
- stwarza warunki do działania w szkole lub placówce: wolontariuszy, stowarzyszeń i innych organizacji, których celem statutowym jest działalność wychowawcza lub rozszerzanie i wzbogacanie form działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej i innowacyjnej szkoły,
- współpracuje z zespołem wychowawców, pedagogiem szkolnym, oraz Samorządem Uczniowskim, wspomaga nauczycieli w realizacji zadań,
- czuwa nad realizowaniem przez uczniów obowiązku szkolnego,

- nadzoruje zgodność działania szkoły ze statutem, w tym dba o przestrzeganie zasad oceniania, praw uczniów, kompetencji organów szkoły,
- nadzoruje realizację szkolnego programu wychowawczo-profilaktycznego.

2. Rada pedagogiczna:

- uczestniczy w diagnozowaniu pracy wychowawczej szkoły i potrzeb w zakresie działań profilaktycznych,
- opracowuje projekt programu wychowawczo-profilaktycznego i uchwała go w porozumieniu z Radą Rodziców ,
- opracowuje i zatwierdza dokumenty i procedury postępowania nauczycieli w sytuacjach zagrożenia młodzieży demoralizacją i przestępczością
- uczestniczy w realizacji szkolnego programu wychowawczo-profilaktycznego,
- uczestniczy w ewaluacji szkolnego programu wychowawczo-profilaktycznego.

3. Nauczyciele:

- współpracują z wychowawcami klas w zakresie realizacji zadań wychowawczych, uczestniczą w realizacji Szkolnego Programu Wychowawczo-Profilaktycznego,
- reagują na obecność w szkole osób obcych, które swoim zachowaniem stwarzają zagrożenie dla ucznia,
- reagują na przejawy agresji, niedostosowania społecznego i uzależnień uczniów,
- przestrzegają obowiązujących w szkole procedur postępowania w sytuacjach zagrożenia młodzieży demoralizacją i przestępczością,
- udzielają uczniom pomocy w przezwyciężaniu niepowodzeń szkolnych,

- kształcą i wychowują dzieci w duchu patriotyzmu i demokracji,
- rozmawiają z uczniami i rodzicami o zachowaniu i frekwencji oraz postępach w nauce na swoich zajęciach,
- wspierają zainteresowania i rozwój osobowy ucznia,

4. Wychowawcy klas:

- diagnozują sytuację wychowawczą w klasie,
- rozpoznają indywidualne potrzeby uczniów,
- **na podstawie dokonanego rozpoznania oraz celów i zadań określonych w Szkolnym Programie Wychowawczo-Profilaktycznym opracowują plan pracy wychowawczej dla klasy na dany rok szkolny, uwzględniając specyfikę funkcjonowania zespołu klasowego i potrzeby uczniów,**
- zapoznają uczniów swoich klas i ich rodziców z prawem wewnątrzszkolnym i obowiązującymi zwyczajami, tradycjami szkoły,
- są członkami zespołu wychowawczego i wykonują zadania zlecone przez przewodniczącego zespołu,
- oceniają zachowanie uczniów swojej klasy, zgodnie z obowiązującymi w szkole procedurami,
- współpracują z innymi nauczycielami uczącymi w klasie, rodzicami uczniów, pedagogiem szkolnym oraz specjalistami pracującymi z uczniami o specjalnych potrzebach,
- wspierają uczniów potrzebujących pomocy, znajdujących się w trudnej sytuacji,
- rozpoznają oczekiwania swoich uczniów i ich rodziców,
- dbają o dobre relacje uczniów w klasie,

- podejmują działania profilaktyczne w celu przeciwdziałania niewłaściwym zachowaniom podopiecznych,
- współpracują z sądem, policją, innymi osobami i instytucjami działającymi na rzecz dzieci i młodzieży,
- podejmują działania w zakresie poszerzania kompetencji wychowawczych

5. Zespół wychowawczy:

- opracowuje projekty procedur postępowania w sytuacjach zagrożenia młodzieży demoralizacją i przestępczością, zasad współpracy z instytucjami i osobami działającymi na rzecz uczniów, propozycje modyfikacji zasady usprawiedliwiania nieobecności, karania, nagradzania, wystawiania ocen zachowania i innych,
- analizuje i rozwiązuje bieżące problemy wychowawcze,
- ustala potrzeby w zakresie doskonalenia umiejętności wychowawczych nauczycieli, w tym rozpoczynających pracę w roli wychowawcy,
- przygotowuje analizy i sprawozdania w zakresie działalności wychowawczej i profilaktycznej szkoły,
- inne, wynikające ze specyfiki potrzeb danej szkoły.

6. Pedagog szkolny:

- diagnozuje środowisko wychowawcze,
- zapewnia uczniom pomoc psychologiczno - pedagogiczną w odpowiednich formach,
- współpracuje z rodzicami uczniów potrzebującymi szczególnej troski wychowawczej lub stałej opieki,
- zabiega o różne formy pomocy wychowawczej i materialnej dla uczniów,

- współpracuje z rodzicami w zakresie działań wychowawczych i profilaktycznych, udziela pomocy psychologiczno-pedagogicznej rodzicom uczniów,
- współpracuje z placówkami wspierającymi proces dydaktyczno-wychowawczy szkoły i poszerzającymi zakres działań o charakterze profilaktycznym w tym z poradnią psychologiczno-pedagogiczną,

7. Rodzice:

- współtworzą szkolny program wychowawczo-profilaktyczny,
- uczestniczą w diagnozowaniu pracy wychowawczej szkoły,
- uczestniczą w zebraniach organizowanych przez szkołę,
- zasięgają informacji na temat swoich dzieci w szkole,
- współpracują z wychowawcą klasy i innymi nauczycielami uczącymi w klasie,
- dbają o właściwą formę spędzania czasu wolnego przez uczniów,
- rada rodziców uchwała w porozumieniu z radą pedagogiczną program wychowawczo-profilaktyczny szkoły.

8. Samorząd Uczniowski:

- jest inspiratorem i organizatorem życia kulturalnego uczniów szkoły, działalności oświatowej, sportowej oraz rozrywkowej zgodnie z własnymi potrzebami i możliwościami organizacyjnymi w porozumieniu z dyrektorem,
- współpracuje z Zespołem Wychowawczym i Radą Pedagogiczną,
- prowadzi akcje pomocy dla potrzebujących kolegów,

- reprezentuje postawy i potrzeby środowiska uczniowskiego,
- propaguje ideę samorządności oraz wychowania w demokracji,
- dba o dobre imię i honor szkoły oraz wzbogaca jej tradycję,
- może podejmować działania z zakresu wolontariatu.

VIII. FORMY REALIZACJI PROGRAMU

Zadania programu realizowane są w ramach:

- lekcji wychowawczych,
- lekcji przedmiotowych,
- kontaktów indywidualnych z uczniami,
- spotkań ze specjalistami - psychologami, pedagogami, kuratorami sądowymi, funkcjonariuszami Policji, Straży Miejskiej – w trakcie prelekcji, pogadanek, warsztatów, szkoleń (w razie poprawy sytuacji epidemiologicznej)
- udziału w uroczystościach szkolnych, apelach, imprezach kulturalnych, rekolekcjach, wycieczkach szkolnych (w razie poprawy sytuacji epidemiologicznej)
- kontaktów indywidualnych z rodzicami,
- badań ankietowych wśród uczniów, ich rodziców, nauczycieli.

IX. WSPÓŁPRACA SZKOŁY PRZY PROWADZENIU WCZEŚNIEJ WYMIENIONYCH CZYNNOŚCI:

- jednostki samorządu terytorialnego,
- poradnie psychologiczno – pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne,

- placówki doskonalenia nauczycieli,
- podmioty realizujące świadczenie zdrowotne z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień,
- państwowi wojewódzcy i państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni,
- policja,
- pracodawcy,
- podmioty lecznicze i inne działające w ochronie zdrowia,
- podmioty takie jak:
  - organizacje pozarządowe, w tym organizacje harcerskie, a także osoby prawne prowadzące statutową działalność w zakresie oświaty i wychowania,
  - jednostki podległe lub nadzorowane przez ministra właściwego do spraw zdrowia.

X. METODY PRACY

- podające (wykład, pogadanka, odczyt),
- problemowe (gry dydaktyczne, drama, metoda ról, dyskusja dydaktyczna, warsztaty),
- eksponujące (pokaz, film, wystawa),
- praktyczne (metoda projektu, metody badawcze - obserwacje).

XI. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ

SFERA INTELEKTUALNA

Zadania	Forma realizacji	Osoby odpowiedzialne	Termin
Rozpoznanie i rozwijanie możliwości uczniów.	Obserwacje podczas bieżącej pracy.	wychowawcy klas I-VIII	cały rok szkolny
Rozwijanie zainteresowań i zdolności uczniów.	Przygotowanie oferty kół zainteresowań zajęć pozalekcyjnych, konkursów szkolnych.	przewodniczący Zespołów przedmiotowych i zespołu zadaniowego	wrzesień 2020
	Prowadzenie zajęć pozalekcyjnych	nauczyciele prowadzący zajęcia	cały rok szkolny wg harmonogramu zajęć
	Wyjścia do teatru, muzeum, wystawy. Uczestniczenie w życiu kulturalnym miasta.	wychowawcy, nauczyciel - bibliotekarz	na bieżąco , przez cały rok szkolny (w razie poprawy sytuacji epidemiologicznej)
	Przygotowywanie programów artystycznych na uroczystości szkolne, prezentowanie się uczniów na terenie szkoły i poza nią.	wychowawcy klas , opiekunowie kółka teatralnego	na bieżąco wg kalendarza imprez szkolnych
	Prowadzenie przez nauczycieli zajęć lekcyjnych z wykorzystaniem metod aktywizujących	nauczyciele, pedagog	na bieżąco przez cały rok szkolny
Rozwijanie umiejętności rozpoznawania własnych uzdolnień i predyspozycji.	zajęcia z doradztwa zawodowego	doradca zawodowy, pedagog szkolny	na bieżąco przez cały rok szkolny
Kształtowanie postawy twórczej.	Udział w konkursach szkolnych i międzyszkolnych.	wychowawcy, opiekunowie Samorządu Szkolnego	na bieżąco przez cały rok szkolny (w razie poprawy sytuacji epidemiologicznej)

Podnoszenie efektów kształcenia	Zajęcia wychowawcze poświęcone tematowi wartości edukacji w życiu człowieka.	wychowawcy klas, pedagog	jedna godzina lekcyjna w każdej klasie , wg planu wychowawczo – profilaktycznego oddziału
	Doskonalenie warsztatu pracy nauczycieli (innowacje pedagogiczne)	zespoły przedmiotowe, nauczyciele	na bieżąco w trakcie całego roku szkolnego
	Umieszczanie wizerunków bardzo dobrych uczniów na korytarzu szkolnym, udzielanie stypendiów za wyniki w nauce.	Rada Pedagogiczna, komisja stypendialna, opiekunowie Samorządu Szkolnego	na półrocze i na zakończenie roku szkolnego
Uczenie planowania i dobrej organizacji własnej pracy.	Lekcje wychowawcze poświęcone metodom skutecznego uczenia się.	wychowawcy, pedagog	jedna godzina w roku szkolnym zgodnie z klasowym planem zajęć wychowawczo - profilaktycznych
Propagowanie czytelnictwa.	Działalność biblioteki szkolnej Uroczyste pasowanie uczniów klas pierwszych na czytelników biblioteki szkolnej.	bibliotekarze szkolni	na bieżąco przez cały rok szkolny

SFERA FIZYCZNA

Promowanie zdrowego stylu życia.	Zajęcia wychowawcze na temat znaczenia prawidłowego odżywiania i ruchu w życiu człowieka.	wychowawcy klas, nauczyciele w-f, trenerzy	wg. planu wychowawczo-profilaktycznego w klasach
	Zajęcia sportowe, rozgrywki,	nauczyciele w-f, trenerzy	wg. harmonogramu imprez szkolnych
	Zajęcia z zakresu profilaktyki uzależnień.	wychowawcy, pedagog, instytucje zewnętrzne (trenerzy)	min 1 godzina w roku szkolnym zgodnie z planem wychowawczo-profilaktycznym w klasie (w razie poprawy sytuacji epidemiologicznej)

	Akcje dotyczące zdrowego odżywiania (owoce i produkty mleczne w szkole).	Dyrektor szkoły,	na bieżąco w trakcie całego roku szkolnego
--	--	------------------	--

SFERA DUCHOWA (MORALNA)

Kształtowanie szacunku wobec drugiego człowieka, dbałość o kulturę osobistą.	działalność charytatywna, wolontariat szkolny	opiekunowie Samorządu Szkolnego, opiekunowie wolontariatu	na bieżąco w cały roku szkolnym
Rozwój poszanowania dziedzictwa narodowego i świadomości narodowej.	Świętowanie rocznic i wydarzeń patriotycznych, audycje tematyczne.	bibliotekarze szkolni, poloniści, historycy	zgodnie z kalendarzem uroczystości
	Wzmacnianie postawy w oparciu o teksty i wydarzenia omawiane na zajęciach z j. polskiego, historii i zajęciach z wychowawcą.	Nauczyciele j. polskiego, edukacji wczesnoszkolnej, historii, wychowawcy klas	na bieżąco, zgodnie z treściami zawartymi w podstawie programowej
Poznanie kultury rodzimej, zaznajamianie z kulturą regionu	Organizowanie wycieczek, tematycznych ,współpraca z biblioteką miejską, lekcje wychowawcze.	wychowawcy, opiekun SKKT ,	na bieżąco przez cały rok szkolny (w razie poprawy sytuacji epidemiologicznej)
Poznanie dorobku kulturalnego Europy, kształcenie postawy tolerancji i szacunku dla innych narodów, kultur, religii	Prowadzenie lekcji wychowawczych poświęconych tej tematyce.	wychowawcy	zgodnie z planem wychowawczo-profilaktycznym klasy
Uczenie empatii i świadomej postawy w reagowaniu na agresję i przemoc	Warsztaty zorganizowane przez Wydział Prewencji Policji w Gliwicach i Straż Miejską.	pedagog szkolny,	zgodnie z harmonogramem zaproponowanym przez instytucje (w razie poprawy sytuacji epidemiologicznej)
	Lekcje wychowawcze poświęcone tej tematyce.	wychowawcy klas	zgodnie z planem wychowawczo – profilaktycznym w klasach

SFERA SPOŁECZNA

Kształtowanie przekonania o odpowiedzialności za swoje postępowanie i konieczności przestrzegania norm i zasad życia społecznego.	Omówienie zasad Statutu szkoły , WSO, i regulaminów szkolnych z rodzicami oraz uczniami.	wychowawcy klas	wrzesień 2019
Uczenie działania zespołowego, tworzenia klimatu dialogu i efektywnej współpracy, umiejętności słuchania innych i rozumienia ich poglądów. Uczenie zasad samorządności .	Zajęcia z zakresu komunikacji interpersonalnej, umiejętności konstruktywnego rozwiązywania konfliktów.	Wychowawcy klas, pedagog,	Jedna godzina w roku szkolnym wg. planu pracy wychowawczo-profilaktycznego danej klasy
	Zajęcia integracyjne w klasach pierwszy i czwartych.	wychowawcy,	wrzesień / październik 2020
	Wybory Samorządu Uczniowskiego.	wychowawcy klas , opiekunowie Samorządu Szkolnego	wrzesień 2020
Kształtowanie postawy szacunku wobec środowiska naturalnego.	Udział w akcji sprzątanie świata. Udział w akcjach charytatywnych na rzecz zwierząt, wycieczki krajoznawcze.	nauczyciele przyrody i biologii, opiekunowie Samorządu Szkolnego, wychowawcy	wg. kalendarza szkolnego (w razie poprawy sytuacji epidemiologicznej)
	Zbiórka materiałów wtórnych, segregacja odpadów.	wychowawcy, pracownicy obsługi	na bieżąco w całym roku szkolnym
Systematyczne monitorowanie frekwencji uczniów na zajęciach lekcyjnych. Współpraca z rodzicami w zakresie kontroli realizacji obowiązku szkolnego .	Analiza frekwencji uczniów, informowanie rodziców o stanie frekwencji uczniów.	Dyrektor szkoły, wychowawcy, pedagog szkolny	na bieżąco (przekazywanie informacji rodzicom w czasie zebrań, konsultacji, poprzez dziennik elektroniczny, telefonicznie)

SFERA EMOCJONALNA

Budowanie poczucia własnej wartości , samoakceptacji.	Zajęcia integracyjne w klasach.	wychowawcy klas, pedagog,	Jedna godzina w roku szkolnym wg. planu pracy wychowawczo-profilaktycznego danej klasy
Propagowanie bezpiecznego korzystania z komputera, Internetu.	Zajęcia profilaktyczne przeprowadzone przez KMP, Wydział Prewencji Policji w Gliwicach.	pedagog szkolny	wg. harmonogramu Policji (w razie poprawy sytuacji epidemiologicznej)
	Zajęcia wychowawcze poświęcone tematyce bezpiecznego korzystania z mediów.	wychowawcy, pedagog szkolny,	Jedna lekcja w roku szkolnym wg planu wychowawczo – profilaktycznego klasy
Dbalność o poczucie bezpieczeństwa uczniów na terenie szkoły i poza nią.	Realizacja działań zawartych i opisanych w Projekcie Bezpieczna Szkoła.	Dyrektor szkoły, nauczyciele, pedagog	Na bieżąco cały rok wg harmonogramu projektu

XII. OCZEKIWANE EFEKTY

1. Uczeń ma poczucie własnej wartości, ceni innych, liczy się z ich zdaniem, szanuje rodziców.
2. Uczeń zna symbole narodowe i regionalne, rozumie ich znaczenie, wie jak się wobec nich zachować.
3. Uczeń potrafi korygować własne postępowanie i postawy zgodnie z normą moralną i społeczną.
4. Uczeń jest świadomy zagrożeń wynikających z uzależnienia od papierosów, alkoholu, narkotyków, dopalaczy.
5. Uczeń potrafi radzić sobie z uzależnieniem, znaleźć pomoc.
6. Uczeń potrafi prawidłowo funkcjonować w środowisku cyfrowym, w szczególności w tzw. nowych mediów.
7. Uczeń radzi sobie ze stresem, rozpoznaje i wyraża swoje emocje.
8. Uczeń włącza się w prace samorządu klasowego i szkolnego.

9. Uczeń angażuje się w działalność wolontariatu.
10. Uczeń bierze aktywny udział w uroczystościach szkolnych.
11. Zna zagrożenia dla swojego zdrowia i potrafi ustrzec się przed uzależnieniami.
12. Przestrzega zasad bezpieczeństwa własnego i innych.
13. Dbą o czystość, higienę, stosuje zasady zdrowego żywienia.
14. Dbą o najbliższe środowisko i chce pracować na jego rzecz.
15. Zdaje sobie sprawę z użyteczności kształcenia.
16. Uczeń potrafi aktywnie spędzać czas wolny, korzystając z ofert proponowanych przez szkołę i środowisko lokalne.
17. Uczniowie i rodzice mają wiedzę o instytucjach pomocowych i o udzielanej tam pomocy.
18. Rodzice współpracują ze szkołą.
19. Rodzice mają świadomości problemów wieku dorastania.
20. Nauczyciele znają zagadnienia profilaktyki oraz prowadzą zajęcia w tym zakresie.
21. Nauczyciele znają procedury postępowania w przypadku łamania przez uczniów regulaminu szkoły.
22. Nauczyciele znają procedury udzielania pomocy rodzinie w rozwiązywaniu sytuacji problemowych.

XIII. EWALUACJA PROGRAMU

Ewaluacja zostanie przeprowadzona pod koniec roku pracy z programem.

Badania ewaluacyjne zostaną przeprowadzone przez osoby odpowiedzialne za realizację programu. W ustaleniu czy program przynosi oczekiwane efekty będziemy:

- zapoznawać się z dokumentacją szkolną,
- analizować obserwacje i uwagi nauczycieli,

- przeprowadzać ankiety wśród uczniów i ich rodziców oraz pracowników szkoły,
- zapoznawać się z dokumentacją pielęgniarstwa szkolnego dotyczącą wypadków na terenie szkoły,

Program Wychowawczo-Profilaktyczny został uchwalony przez Radę Rodziców w porozumieniu z Radą Pedagogiczną ZSO nr 14 w Gliwicach,
w dniu .....

Diagnoza potrzeb rozwojowych,
w tym czynników ryzyka oraz czynników chroniących
w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 14 w Gliwicach
w roku szkolnym 2020-2021

WPROWADZENIE

We współczesnym świecie zagrożenie dzieci i młodzieży środkami psychoaktywnymi jest coraz bardziej powszechne i realne. Problem narkomanii staje się na tyle poważny i niepokojący, że należy przyjąć, iż każde dziecko może mieć kontakt ze środkami odurzającymi. Ta skala zjawiska rodzi wyzwanie wobec wszystkich osób i instytucji zaangażowanych w proces edukacyjno–wychowawczy młodych ludzi. Wspólnym celem staje się zadanie powstrzymania ich przed sięgnięciem po narkotyki, dopalacze czy inne środki zagrażające ich zdrowiu.

W związku z obowiązkiem prowadzenia diagnozy potrzeb rozwojowych uczniów wynikającym z art. 26 ustawy z dnia 4 grudnia 2016 r. Prawo Oświatowe (Dz.U z 2019, poz. 1148) oraz z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. **w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii** oraz ze zmianami wprowadzanymi przez Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 stycznia 2018 r. zmieniające wcześniejsze rozporządzenie, przeprowadziliśmy w naszej placówce ewaluację, której wyniki stały się podstawą dla niniejszego opracowania –diagnozy czynników ryzyka oraz czynników chroniących. Dokument ten posłuży do przygotowania propozycji działań edukacyjnych, informacyjnych, wychowawczych oraz profilaktycznych w ramach Programu Wychowawczo-Profilaktycznego Szkoły.

Prace nad powstawaniem niniejszego dokumentu przebiegały wg następującego planu:

1. Analiza środowiska szkolnego na podstawie przeprowadzonych ankiet wśród rodziców i uczniów, analizy dokumentacji szkolnej, wniosków z nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Dyrektora Szkoły, wniosków i analiz z pracy zespołów przedmiotowych i wychowawczych, wywiadu z Dyrektorem Szkoły, szkolnymi specjalistami, rozmów z nauczycielami, uczniami i rodzicami.
2. Analiza Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii i innych źródeł zewnętrznych.
3. Wyodrębnienie czynników ryzyka oraz czynników chroniących.
4. Opracowanie zaleceń do działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej oraz profilaktycznej, które mogą zostać wykorzystane przy uzupełnianiu szkolnego Programu Wychowawczo – Profilaktycznego.

ANALIZA ŚRODOWISKA SZKOLNEGO

Szkoła posiada wyraźnie określone cele i kierunki działania akceptowane przez uczniów, nauczycieli i rodziców. Dyrektor angażuje nauczycieli, uczniów i rodziców do tworzenia i modyfikowania Szkolnego Programu Wychowawczo – Profilaktycznego szkoły. Pracownicy szkoły podejmują działania w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa uczniów w szkole, przeciwdziałania agresji rówieśniczej powodowanej uprzedzeniami, brakiem znajomości problemu, stereotypami. Nauczyciele podejmują próby rozwiązywania konfliktów z wykorzystaniem metod mediacji i negocjacji. Wszyscy starają się kształtować postawy tolerancji, w tym wobec uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi m.in. poprzez włączanie ich w życie społeczne szkoły. Wychowawcy prowadzą systematyczny monitoring frekwencji - regularne rozmowy z uczniami i rodzicami, zachęcają uczniów do aktywnego udziału w życiu szkoły poprzez rozwój samorządności, udział w zajęciach dodatkowych i akcjach charytatywnych, wolontariacie, współpracę ze środowiskiem lokalnym. Starają się zachęcać do współpracy i aktywnego udziału w życiu szkoły rodziców.

W szkole realizowane są plany wychowawcze i działania profilaktyczne, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień profilaktyki zdrowia we wszelkich jego aspektach, profilaktyki zagrożeń oraz zapobiegania agresji rówieśniczej.

Informacje zebrane przy pomocy określonych wcześniej narzędzi diagnostycznych pozwoliły sformułować następujące wnioski dotyczące naszego środowiska szkolnego:

- Szkoła nie jest postrzegana jako miejsce, gdzie można mieć łatwy dostęp do narkotyków czy innych szkodliwych substancji.
- Rodzice postrzegają Szkołę jako miejsce bezpieczne.
- W Szkole zdarzają się pojedyncze akty agresji lub przemocy.
- Według ankietowanych w Szkole w wystarczającym stopniu poruszana jest tematyka profilaktyki uzależnień.
- Zdecydowana większość respondentów twierdzi, że ich dzieci potrafią rozpoznać zachowania stwarzające dla nich zagrożenie.
- Ankietowani uważają, że w szkole we właściwy sposób szerzona jest idea zdrowego stylu życia.

- Większość rodziców nie wie czy ich dzieci potrafią przeciwstawić się namowom rówieśników lub starszych kolegów zachęcających ich do złych (ryzykownych) zachowań.
- Zdecydowana większość ankietowanych deklaruje, że ich dzieci dobrze funkcjonują w grupie rówieśniczej.
- Respondenci nie widzą potrzeby zajęć dotyczących problemów wychowawczych i zagadnień profilaktycznych prowadzonych dla rodziców.

ANALIZA ŹRÓDEŁ ZEWNĘTRZNYCH

Narkomania jest stałym lub okresowym używaniem w celach innych niż medyczne środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich. Narkomania niesie za sobą poważne problemy zdrowotne (AIDS, wirusowe zapalenie wątroby, choroby weneryczne, choroby psychiczne). Uzależnienie od substancji psychotropowych lub środków odurzających jest zespołem zjawisk psychicznych i somatycznych, które wynikają z działania tych substancji na organizm ludzki. W przypadku uzależnienia charakterystyczne są zmiany zachowania lub inne reakcje psychofizyczne i ciągła konieczność używania narkotyków. W polityce społecznej problem narkomanii jest poważny, gdyż pociąga za sobą wiele problemów, na przykład ubóstwo, bezrobocie, bezdomność i w związku z tym prowadzi do wykluczenia społecznego. Narkomania może prowadzić również do patologii społecznych, takich jak: przestępczość czy prostytutka.

Problemy związane z narkomanią na terenie Gliwic

W 2013 roku firma BIOSTAT przeprowadziła na terenie Gliwic Diagnozę problemów uzależnień oraz zjawiska przemocy w rodzinie. Badaniem objęto dorosłych mieszkańców Gliwic. Wynika z niej, że dostępność narkotyków na terenie Gliwic jest relatywnie wysoka. Zdaniem respondentów najłatwiej zdobyć marihuanę i haszysz. W trakcie badania ustalono również, że narkotyki na terenie Gliwic najłatwiej zdobyć jest w pubach/dyskotekach i szkołach. Dużym problemem okazał się brak wiedzy mieszkańców na temat możliwości szukania pomocy dla osób

mających problemy z narkotykami i innymi substancjami psychoaktywnymi. Badanie wskazało jakie obszary powinny zostać objęte zwiększonymi działaniami, by zminimalizować problem narkotyków i innych substancji psychoaktywnych.

Beneficjenci Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Miasta Gliwice

Program jest skierowany do wszystkich mieszkańców Gliwic, którzy spotykają się ze zjawiskiem narkomanii i jego konsekwencjami.

W szczególności beneficjentami są: dzieci, młodzież i osoby dorosłe z grup ryzyka;

- osoby uzależnione od narkotyków i innych substancji psychoaktywnych;
- rodziny, w których występuje problem narkomanii;
- osoby współuzależnione;
- wybrane grupy społeczne i zawodowe;
- pracownicy podmiotów działających na terenie miasta Gliwice, zajmujący się zawodowo przeciwdziałaniem narkomanii i uzależnienia od innych substancji psychoaktywnych (np. kuratorzy sądowi, policjanci, pracownicy socjalni, terapeuci).

Kierunki programu przeciwdziałania problemom narkomanii na terenie miasta Gliwice

- 1) Zwiększenie świadomości mieszkańców miasta Gliwice o szkodliwości i konsekwencjach używania środków odurzających i psychotropowych.
- 2) Zwiększenie świadomości grup społecznych i zawodowych w zakresie rozpoznawania pierwszych symptomów uzależnienia.
- 3) Zwiększenie dostępu do informacji o instytucjach i placówkach udzielających pomocy i wsparcia osobom uzależnionym i współuzależnionym.
- 4) Zwiększenie liczby ofert pomocy i wsparcia dla osób zagrożonych uzależnieniem i ich rodzin.
- 5) Ograniczenie szkód zdrowotnych i społecznych wynikających z używania narkotyków.
- 6) Promowanie zdrowego stylu życia.
- 7) Ścisła współpraca z podmiotami działającymi w obszarze przeciwdziałania narkomanii.
- 8) Monitorowanie problemów narkotykowych na terenie Gliwic.

WYODRĘBNIENIE CZYNNIKÓW RYZYKA ORAZ CZYNNIKÓW CHRONIĄCYCH

Przez **czynniki chroniące** należy rozumieć indywidualne cechy i zachowania uczniów lub cechy środowiska społecznego i efekty ich wzajemnego oddziaływania, których występowanie wzmacnia ogólny potencjał zdrowotny ucznia i zwiększa jego odporność na działanie czynników ryzyka. Przyjmuje się, że akumulacja czynników chroniących obniża ryzyko powstawania uzależnień.

Natomiast **czynniki ryzyka** to indywidualne cechy i zachowania uczniów, cechy środowiska społecznego i efekty ich wzajemnego oddziaływania, które wiążą się z wysokim prawdopodobieństwem wystąpienia zachowań ryzykownych stanowiących zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, zdrowia, bezpieczeństwa lub funkcjonowania społecznego. Prawdopodobieństwo używania środków odurzających jest tym większe, im więcej jest czynników ryzyka, im bardziej są one szkodliwe oraz im dłużej trwa ich działanie.

W niniejszej analizie oparto się na czynnikach ryzyka i czynnikach chroniących wyodrębnionych przez australijskich specjalistów na zlecenie Światowej Organizacji Zdrowia (WHO). Dokonali oni przeglądu znaczących badań dotyczących tego tematu i wybrali te, czynniki, które najczęściej się powtarzały.

Do najistotniejszych czynników ryzyka związanych ze szkołą należą:

1. przemoc rówieśnicza;
2. odrzucenie przez rówieśników;
3. słaba więź ze szkołą;
4. niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem (brak kontroli);
5. destrukcyjna grupa rówieśnicza;
6. niepowodzenia szkolne.

Oprócz czynników ryzyka w WHO stworzono również listę głównych czynników chroniących związanych ze szkołą, które potencjalnie wpływają na prawidłowy rozwój w obszarze zdrowia psychicznego, szczególnie u dzieci. Należą do nich:

- 1.** poczucie przynależności;
- 2.** pozytywny klimat szkoły;
- 3.** prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza;
- 4.** wymaganie od uczniów odpowiedzialności i udzielania sobie wzajemnej pomocy;
- 5.** okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć;
- 6.** zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy.

Wyodrębnione w czasie badań czynniki ryzyka zwiększające prawdopodobieństwo stosowania środków odurzających podzielono wg czterech sfer, w których się pojawiają:

1. Sfera psychologiczna:

- a)** nadmierna nieśmiałość, wrażliwość;
- b)** chroniczne napięcie i niepokój;
- c)** niska samoocena;
- d)** brak odporności na stres i problemy;
- e)** niski poziom asertywności.

2. Sfera rodzinna:

- a)** brak wyraźnego i konsekwentnego systemu wychowawczego;
- b)** niskie kompetencje rodziców w postępowaniu z dziećmi (brak reguł postępowania, niekonsekwencja);
- c)** brak rygorów i kontroli lub bardzo surowa dyscyplina, nadopiekuńczość;
- d)** wysoki poziom konfliktów w rodzinie, niskie wsparcie ze strony rodziców;

- e) brak lub osłabienie więzi emocjonalnej z rodziną, złe relacje pomiędzy rodzicami i dziećmi;
- f) zaburzenia w pełnieniu ról ojca i matki, nieobecność ojca w domu (także psychiczna);
- g) tolerancja rodziców wobec używania przez dzieci alkoholu lub innych substancji odurzających;
- h) nadużywanie alkoholu, papierosów, narkotyków przez rodziców;
- i) rozwód, separacja, utrata rodziców;
- j) brak czytelnych granic i norm;
- k) przyzwolenie na uczestnictwo dziecka w sferach, do których nie jest ono przygotowane emocjonalnie.

3. Sfera społeczna:

- a) środowisko sąsiedzkie;
- b) środowisko rówieśnicze;
- c) dostępność substancji odurzających;
- d) moda na zażywanie środków odurzających.

4. Sfera szkolna:

- a) obecność środków odurzających w placówce;
- b) niski poziom wiedzy uczniów na temat środków odurzających;
- c) niskie kompetencje nauczycieli w zakresie rozpoznawania środków odurzających.

Mając na uwadze przytoczone powyżej badania, a także analizę przeprowadzonych ankiet, dokumentacji, rozmów itp. można wyodrębnić główne czynniki ryzyka i czynniki chroniące dotyczące naszego środowiska szkolnego.

Do czynników chroniących możemy zaliczyć:

- wysoki stopień poczucia bezpieczeństwa deklarowane przez nauczycieli, rodziców i uczniów,
- szeroka oferta zajęć pozalekcyjnych i specjalistycznych,
- otoczenie opieką dzieci w czasie pozalekcyjnym w sprawnie funkcjonującej, cenionej przez dzieci i rodziców, świetlicy szkolnej,
- wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa dzięki rozbudowanemu monitoringowi wizyjnemu,
- wsparcie ze strony specjalistów szkolnych: pedagoga, logopedy oraz pielęgniarki szkolnej,
- większość uczniów odczuwa wsparcie i pomoc ze strony swoich rodziców/opiekunów,
- dla zdecydowanej większości uczniów rodzina zajmuje czołowe miejsce w ich hierarchii wartości,
- w przeważającej większości uczniowie mają dobry kontakt ze swoimi wychowawcami, dobrze czują się w Szkole i w klasie,
- duża grupa dzieci ma pozytywne nastawienie wobec Szkoły i nauki, angażuje się w życie Szkoły,
- nasi uczniowie i ich rodzice wykazują dużą wrażliwość społeczną, angażując się w organizowane w Szkole akcje charytatywne, działania wolontariatu itp.
- Szkoła zdecydowanie nie akceptuje przemocy, stara się ją wyeliminować reagując na jej przejawy, przestrzegając procedur,

Czynniki ryzyka w naszym środowisku:

Duża grupa uczniów naszej Szkoły ma swobodny, nie kontrolowany dostęp do cyberprzestrzeni w domu rodzinnym.

U **małej grupy** uczniów z naszej szkoły pojawiają się:

- niska motywacja do nauki,
- niepowodzenia szkolne,
- problemy rodzinne,
- niska samoocena i brak wiary we własne siły.

Istnieje **bardzo mała grupa** uczniów, którzy:

- mają problemy z regularnym uczęszczaniem do Szkoły,
- borykają się z alkoholizmem bądź przemocą w rodzinie,
- są zaniedbani wychowawczo i opiekuńczo przez rodziców,
- są zaburzeni emocjonalnie, łamią szkolne normy i zasady;
- część rodziców nie przejawia zainteresowania sprawami dotyczącymi ich dzieci, w zbyt małym stopniu angażuje się w pomoc dzieciom w pokonywaniu pojawiających się trudności.

ZALECENIA DO DALSZEJ DZIAŁALNOŚCI WYCHOWAWCZEJ, EDUKACYJNEJ, INFORMACYJNEJ ORAZ PROFILAKTYCZNEJ

Analiza czynników ryzyka oraz czynników chroniących pozwoliła na stworzenie ogólnych wytycznych dotyczących działalności Szkoły w zakresie przeciwdziałania zjawisku narkomanii. Wytyczne odnoszą się do poszczególnych grup społeczności szkolnej: uczniów, rodziców, nauczycieli oraz środowiska lokalnego. Są to:

- kontynuowanie działań z zakresu dbałości o bezpieczeństwo,
- eliminowanie negatywnych zjawisk społecznych w Szkole przez reagowanie na każdy ich przejaw i konsekwentne stosowanie procedur szkolnych,
- realizacja edukacji zdrowotnej w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i promowania zdrowego, wolnego od nałogów życia, ze zwróceniem uwagi na odpowiednie dostosowanie treści z zakresu profilaktyki uzależnień do wieku dzieci,
- realizacja zagadnień dotyczące problemów społecznych, zdrowotnych, prawnych, finansowych, klimatycznych i ochrony środowiska,
- podnoszenie kompetencji nauczycieli i wychowawców w zakresie profilaktyki uzależnień oraz pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych i wychowawczych,
- budowanie umiejętności rozpoznawania i reagowania na sygnały świadczące o używaniu substancji psychoaktywnych przez wychowanków,
- monitorowanie w Szkole ewentualnego rozpowszechniania i używania substancji psychoaktywnych przez uczniów (ankiety, obserwacja, wywiad),
- oferowanie na terenie Szkoły alternatywnych możliwości spędzania czasu poza lekcjami, zachęcanie do korzystania z oferty zajęć dodatkowych (koła zainteresowań, zajęcia sportowe, wolontariat itp.),
- stosowanie pozytywnych wzmocnień wobec uczniów, dostrzeganie ich osiągnięć, podkreślanie mocnych stron, pomoc w ich odkrywaniu; rozwijanie u uczniów poczucia własnej wartości i samoakceptacji, aby zmniejszyć ryzyko sięgania po używki w celu zaimponowania innym, dowartościowania się lub rozwiązywania swoich problemów,
- kształcenie u uczniów umiejętności asertywnego mówienia NIE w sytuacji presji środowiska rówieśniczego,

- informowanie uczniów i rodziców na temat zagrożeń, jakie mogą pojawić się w środowisku rówieśniczym i o sposobach radzenia sobie w sytuacjach trudnych, a także o konsekwencjach sięgania po narkotyki, dopalacze i inne środki psychoaktywne,
- wskazywanie uczniom konstruktywnych sposobów odreagowania stresu i relaksowania się,
- wzmacnianie motywacji uczniów do regularnego udziału w zajęciach obowiązkowych i pozalekcyjnych, do punktualności i stałej, systematycznej pracy,
- rozwijanie umiejętności planowania własnego życia zawodowego i osobistego, pomaganie w wyznaczaniu kolejnych celów i motywowanie do ich zdobywania,
- udzielanie pomocy psychologiczno–pedagogicznej uczniom o specjalnych potrzebach edukacyjnych, zwłaszcza zagrożonych niedostosowaniem społecznym lub niedostosowanym społecznie,
- wspieranie rodziców w ich zasadniczej roli pierwszych wychowawców oraz uwrażliwianie na przejawy niepokojących zachowań u uczniów,
- uświadamianie rodzicom, jaki wpływ na życie i podejmowanie ryzykownych zachowań przez młodzież ma rodzina i panujące w niej relacje; zachęcanie do rozmów i spędzania czasu ze swoim dzieckiem, obserwacji go, monitorowania gdzie i z kim spędza czas wolny,
- uwrażliwienie rodziców uczniów na potrzeby młodego człowieka związane z przynależnością do grupy i akceptacją ze strony rówieśników,
- angażowanie rodziców w życie Szkoły, w ważne wydarzenia i działania na rzecz tworzenia bezpiecznej i przyjaznej Szkoły,
- współpraca z instytucjami i podmiotami, które mogą wesprzeć działania Szkoły w zakresie profilaktyki uzależnień oraz w zapewnieniu bezpieczeństwa na jej terenie,
- współpraca z instytucjami pomocowymi w zakresie zapewnienia wsparcia i pomocy dzieciom z rodzin zagrożonych demoralizacją, niedostosowanych społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem społecznym.

